

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 2. Descriptio Geographica Veneti status.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

bus; si Ottomanus naualem instruat apparatus, hic numerus duplicatur. Nauale totius orbis pulcherrimum habent, in quo materies 200. triremium, aut nauium, in quo aluntur artifices ingeniosissimi & peritissimi, & omnia seruant ad expeditionem maritimam idonea. Virgente bello hinc educere possunt naues 200. certè anno 1570. instruxere triremes 150 maiores triremes, vulgò *Galées* vndecim, Liburnicam nauem vnã, aut Gaulum maiorem *vn Galion*, & onerarias naues 25.

§. 2. Descriptio Geographica Veneti Status.

NVM. 1. Synopsis Ditionis Venetæ.

V E- N E- T A D I- T I O	}	ISTRIA: <i>l'Istrie.</i>
		FOROVIOLIENSIS AGER: <i>le Frioul, ou Friul.</i>
		ANTIQUA
		MAR-
		CHIA
}	TERR. CADORINVM: <i>le Cadurin.</i>	
	Episc. BELLVNENSIS: <i>le Bellunois.</i>	
}	Episc. FELTRENSIS: <i>le Feltrin.</i>	
	TERRIT. TARVISINVM: <i>le Tarvisan.</i>	
}	DVCATVS VENETVS: <i>le Dogado, ou Duché.</i>	
	POLESINVM RHODIGINVM: <i>le Polesin de Rouigo.</i>	
V E- N E- T A D I- T I O L O N G O- B A R D I- C A.	}	Territorium PADVANVM: <i>le Padoian.</i>
		Territ. VERONENSE: <i>le Veronois.</i>
		Territ. VICENTINVM: <i>le Vicentin.</i>
		Territ. BRIXIANVM: <i>le Bressan.</i>
		Territ. CREMENSE: <i>le Cremasque.</i>
		Territ. BERGOMENSE: <i>le Bergamasque.</i>

NVM. 2. De Istria, l'Istrie.

PETRVS Coccus in suã Istriae Chorographiã terminos eius assignat Timauum Fl. *Timauo* ab Occidente; à Septentrione montes, vulgò *Monti della Venna*, seu *Vena*, & inde lineam excurrentem ad urbem & fluium *Fiume*, vbi iam Italiae limes.

Y R- | CAPVT ISTRIÆ: *Capo d'Istria*, seu *Cauo*, & *Cao*, Germanis *Gafers*, Slaus *Copra*, sic dicta quia in capite seu initio huius regionis sita, olim *Iustinopolis*, & *Ægis*:
in

- in Insulâ tota sita est, & continenti necitur ponte ver-
fatili: eius Castrum dicitur Leoninum.
- BES Muggilla: *Muglia* noua cognominata, ad discrimen ve-
teris quæ antea *Monticola* dicebatur, duobus à nouâ
millibus: capta est à Venetis ob piraticâ, & latrocinia.
- MA- INSVLA: *Isola*, conditum castrum eodem tempore quo
Iustinopolis in Peninsulâ, & priùs dicta Castrum Ha-
lieti, seu Aquilæ.
- RITI- Piranum: *Pirano*, oppidum luculentum conditum post
Attilæ depopulationes, ad finem Largonem *Largono*.
Vmacum: *Vmago*, in scopulo fixum marinis aquis ali-
quando circumfuso, cuius ager fecundus in primis &
MÆ distinctus syluis.
- Ciuitas noua, aliter Nouetium: *Citta noua*, excitata ex
ruinis Æmonia vrbis, quæ 4. hinc lapide dicitur ho-
die *Æmonia Rovinata*.
- IS- Parentium: *Parentino*, in Peninsulâ ferè aquis circumfu-
sâ, mœnibus ac turribus egregiè munita ciuitas. Por-
tum habet capacissimum, quem efficit Insula S. Ni-
TRIÆ colai, vbi olim pharus ignem præferens; vrbis direpta
à Genuensibus an. 1354. cùm iam Veneti iuris esset.
- Vrferium: *Orsera*, in monte situm oppidum ditionis Pa-
rentinæ.
- DI- ROVINIVM: *Rouigno*, aliter *Auripina* ab antiqua vrbe
cuius rudera non procul in monte vulgò *Monti di Au-*
TIO- *ro*: Insula dicitur à Leandro, & ponte lapideo conti-
nenti iuncta, in eius agro cæditur marmor Istricum
nominatum. Duos habet portus, vnum à Septentrio-
ne vulgò dictum Vallem Boreæ, alterum ad Austrum
quem efficiunt Insulæ SS. Catharinæ, Andreæ, &
NIS Ioannis Pelasgici.
- POLA: *Pola* in edito monte: ab Attila diruta est, à quo
reparata sit ignoratur: portum habet pulcherrimum
quem claudit Insula Breonia *Brioni*.
- VE- Medolinum: *Medolino*, vbi portus magnarum nauium,
quem prætexunt Insulæ Merlettæ.
- NE- Castrum nouum: *Castro nouo di Arsa*, ad ostia Arsiæ flu-
uij.

- Fanum S. Ioannis : *San-Gioanni*.
 Albona, seu Algona : *Albona*.
 TÆ. Flanona : *Fianona*, in Peninsulâ cui portus adiacet *Porto di Fianona*; sita est in Albonensi ditione, & fontem luculentum habet, éstque egregiè munita.
- VRBES
 MARI-
 TIMÆ
 I S-
 TRIÆ
 DI-
 TIO-
 NIS
 AV-
 STRIA-
 CÆ.
 TERGESTE : *Trieste*, & haud procul in montibus *Trieste Vecchio* supra montem *Taber*, olim *Monmolianum*. Tempore *Hentici Danduli* occupata est à Venetis cum *Mugillâ* ob piratica latrocinia, sed postea *Austriaco* cessit vsque ad 1507. quando à Venetis iterum capta, at demum à *Maximiliano* recepta est.
 Fanum S. Ioannis *Cherfini*: *S. Zuan di Duino*, seu *Cherfino*, oppidum *Dominorum de laTour*, qui ab *Austriaco* pendent.
 Brosecum : *Profeco*, vbi vina celeberrima nascuntur.
 Cœnobium S. Ioannis : *San Gioanni*, conditum à *Vol-darico Patriarchâ Aquileiensi* ex lapidibus templi *Diomedis*.
- PR O-
 MON-
 TO-
 RIA
 I S-
 TRIÆ
 Camarzanum : *Punta di Camarzo*.
 Olmium : *Punta degli Olmi*.
 Gazelum : *Punta di Gasel*.
 Saluorium, seu *Saluerium* : *Punta di Saluori*, ad hoc vicus dicitur *Otho filius Friderici Ænobarbi* dum bellum gerit in Venetos pro *Alexandro III*.
 Crucifixi : *Punta del Crucifisso*.
 Comparris : *Punta del Compare*.
 Promontorium : *Punta del Promontore*.
 S. Stephani : *Punta San-Stephano*.
 Nigrum : *Punta Negra*.
- FLV-
 VII
 I S-
 Risanus, olim *Formio* : *Rizano*, ad quem malè *Leander Mugillam* locat.
 Draconia : *Dracogna*, sic dictus quia instar *Draconis* circumagitur, ad cuius ostium nobiles *Salinæ*.
 Quietus, olim *Nauportus* & *Labatus* : *Quieto*.
 Lemus : *Lemo*, veriùs *Euripus* quàm *Fl.* nam falsus est, vsque ad tabernam *Hosteria*: eius alueus videtur ad Castellum vsque *Geminum* excurrisse duo Castelli.

- TRIÆ** Ostium huius fluij extenditur ad mille passus.
ARSIA: *Arsa*, erumpens ex lacu *Cosliaco*, *Cosliac*.
- S I-** **TERGESTINVS**: *Golfo de Trieste*, inter portum *Lizon-*
NVS *tium*, & Promontorium *Saluorium*.
LARGON: *Golfo Largone*, inter *Piranum*, & *Pro. Saluo-*
I S- **CARNARIVS**, olim *Flanaticus*, *Polaticus Melæ*: hodie
TRIÆ *Golfo Carnario*, & *di Carnero*, quasi dicamus *le Charnier*,
 ob frequentia quæ hîc contingunt naufragia: eius
 initium ducitur à Promontorio, non à Promontorio
Comparris.
- INSV-** **S. NICOLAI**: *San Nicolo*, efficiens portum *Paren-*
 tinum: quare hîc olim pharus ad dirigendas naues
 de nocte appellentes.
LÆ **Conueria**: *Conuersera*.
AD **Ficariola**: *Figaruola*.
I S- **D. Catharinæ**: *San Caterina*.
TRIAM **D. Andreæ**: *San Andrea*.
INSV- **S. Ioannis Pelasgici**: *San Gio. in Pe-*
 lasgo.
TRIAM **Sororiæ**: *due Sorelle*.
TRIAM **Breconia**: *Brioni*, Polaticum portum efficiens.
TRIAM **Merlettæ plures**: *di Merletta*, portum *Medolini præ-*
 textentes.
- VR-** **PIGVENTIVM**: *Piguento*, in monte vrbs sita, circa quam
BES **PETRA PILOSA**: *Pietra Pilosa*, in rupe sita vrbs caput
CON- *Marchionatus*; ex quâ pendet locus *Sdregna* dictus,
TI- quem putat *Blondus* esse patriam *S. Hieronymi*, &
NEN- verò eius parentis tumulus hîc ostenditur. Errat: nam
TIS *Strigna* est in limite *Dalmatiæ*, & *Pannoniæ*, & in
 hoc nulla vestigia antiquitatis.
- I S-** **Portulæ**: *Portolo*, vrbecula satis munita.
TRIÆ **Pedemontium**: *Piemont*, olim vrbs munita cum castro,
 sed vtriusque disiecta mœnia.
TRIÆ **Grifiniana**: *Grifignana*, satis exulta.
TRIÆ **Momiana**: *Momiano*, vrbecula in rupe.

Hæ tres efficiunt portum Australem Rouinnum.

- VE-** Buia: *Buie*, vrbs populosa satis nec immunita.
 Fanum S. Laurentij: *San Lorenzo*, quæ vrbs se sponte Venetis submisit.
- NE-** MONTONA: *Montona*, in montis vertice satis ampla & frequens, olim sui iuris, & tantum 35. marcas auri Patriarchæ Aquileiensi pensitans.
- TÆ**
- DI-** Visina: *Visina*, loco salubri sita Grimanorum ditio.
 Castrum geminum: *Dui Castelli*, benè munitum oppidum.
- TIO-** Fanum S. Vincentij: *San Vincenzo*, seu *Vicenti*, vbi syluæ vastissimæ perutiles ad nauium fabricam.
- NIS.** Vallis: *Valle*, saluberrimi aëris vrbecula.
 Drignanum: *Drignan*, numeratur inter vrbes, licèt sine mœnibus, sat cultum oppidum, diues, & frequens.
- VRBES** PEDENA: *Pedena*, ciuitas Episcopalis.
- ISTRIÆ** PISINVM duplex Vetus & Nouum *Pisino Vecchio & Nuouo*, vtrumque per amœnâ planitiæ circumfusum, ex cuius agro multum sibi pecuniæ Austriacus colligit.
- CONTI-**
- NENTIS** Lupolianum: *Lupo glano*, oppidum amœnum.
- AV-** Cosliacum: *Cosliac*, olim ad lacum cognominem, qui Arsam flouium effundit, ab eius ripa iam nonnihil distitum est.
- STRIA-**
- CÆ** Cominum: *Comen*, aut *Comin*.
- DITIO-** Dorum: *Dorumberg*, aliter *Dorneberg*, ad Fl. *Vipao*.
- NIS.** Vipæum: *Vipao*, ad Fl. cognominem.
 Fanum S. Angeli: *S. Angelo*, aliter *S. Archangelo*.
- MON-** MONTES VENÆ: *Monti della Vena*, aliter *di Karso*, Istriam à Carniolâ dirimentes, & syluis confiti.
- TES** CALDERVS: *Monte Karso*, incubans sinui Tergestino.
- IS-** MONS MAIOR: *Monte Maggiore*, in sinum Carnerium, seu Flanaticum excurrens, & editissimus.
- TRIÆ**
- NVM. 2.** *Ager Foroiulienfis*: patria del Friuli.
- VR-** VTINA: *Vdine*, nunc sedes Patriarchæ Aquileiensis, ab Attilâ reparata dicitur dum has regiones depopulatur: quidam malè ab Vdinis Scythiæ populis dictam volunt: peiùs etiam ab Austriacis conditam nonnulli

B E S

arbitrantur, cùm eius mentio fiat in Gothicis & Longobardicis historiis, immo apud Plinium. Quas autem sit experta vices, vide apud Leandrum. A Venetis occupata est an. 1420.

CON-

PALMA, seu Palma Iustina, & Palma Noua: *Palma*, seu *Palma Nuova*, condi cœpta à Venetis 1593. in Italiæ tutelam, totius orbis absolutissima iudicatur, nouem Regiis instructa propugnaculis, & arce quæ totam urbem facillè tuetur; ad eam incile Veneti deduxere, vt huc omnia mari subueherent: hîc tormenta disposita 80. seposita 600.

T I-

CIVITAS FORI IULII: *Ciuita di Friuli*, olim Forum Iulium, euersum primò à Theodorico, deinde à Caganone Pannone: postea reparata dicta est Ciuitas Austriæ, quâ de re vide Candidum.

NEN-

Clusa: *Chiusa*, nos *la Cluse*, in itinere perangusto sita, præsidio Veneto instructa, & munita.

T I S

Ponteba, aliter Pons ad Fellam: *Ponteba*, vel *Pontafella* ferè ad confluentias Pontebæ, & Fellæ fluuiorum, vrbes duæ tantùm fluuio Pontebâ discretæ, Borealis Austriaci iuris, Australis Veneti.

AGRI

Ventionis Vicus: *Venzone*, ad confl. Vensonezæ, & Tiliauempti Maioris, burgus vbi merces excutiuntur: hîc quondam limes Venetorum, & Austriacorum fixus erat.

F O-

Glemona: *Gemona*, sat antiqua vrbs.

Ofopium, & Ofopum: *Osopo*, locus permunitus in rupe arte & naturâ inter Ledram fluuiolum, & *Taiarëto*.

Spilimberga: *Spilimberg*, oppidum perlautum, & frequens, & munitum.

R O-

Castrum Nouum: *Castro Nuovo*, inter montes situm.

Sauornianum: *Sauorgno*.

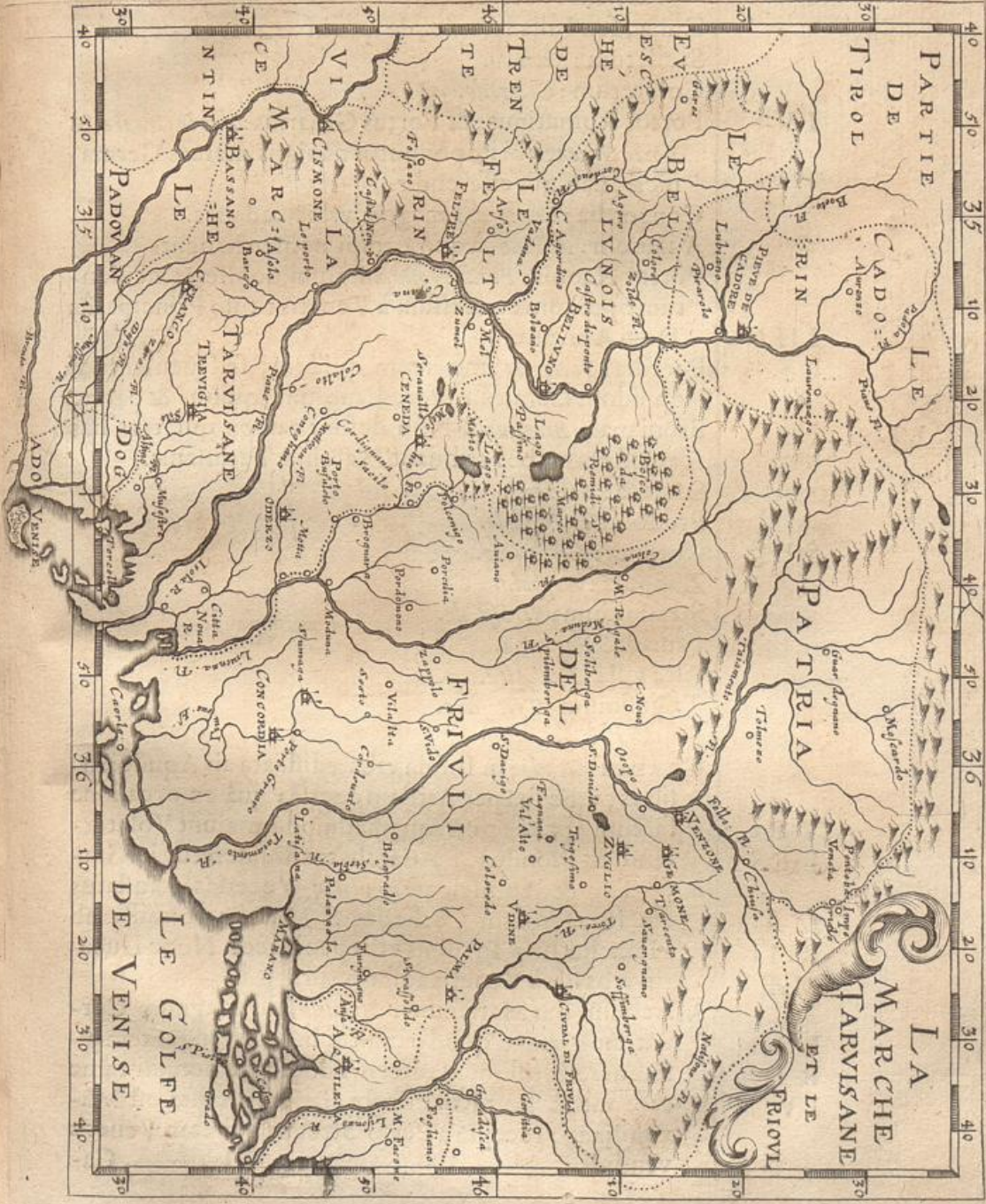
Soffimberga: *Soffimberg*, oppidum euersum in montibus.

Fanum S. Danielis: *S. Daniel*. } Has vrbes retinuit Pa-

Fanum S. Viti: *San-Vido*. } triarcha Aquileiensis.

Belgradum: *Belgrado*.

Palatiolum: *Palazzuolo*, ad Fl. Stellam, eò vsque ma-

- gnas naues deferentem.
 Zulia, seu Iulia: *Zuglio*, de quo in vetere.
 Saciletum: *Sacileto*.
 Coloretum: *Coloredo*.
 I V- Portus Romatinus, & Portus Gruarius: *Porto Gruaro*, &
Porto Gruer, vbi imponuntur nauigiis merces Germa-
 nicæ, nauigiis efferendæ.
 Concordia: *Concordia* magnæ vrbs cadauer.
 Auianum: *Auiano*, à quo campi nomen habent.
 Portus Naonis: *Porto Nono*, amplum, nobile, & luculen-
 tum oppidum concessum à Venetis titulo Principatus
 LIEN- Duci Aluiano.
 Porcilia: *Porciglia*, modicum quidem, sed luculentum
 oppidum Comitum Porcilianorum, quibus & paret.
 Broniana: *Brognana*. Non desunt tamen qui tres has
 prædictas vrbes tribuant Marchiæ Taruisanæ.
 Sumaca: *Sumaga*.
 Prodolum: *Prodolo*.
 S I. Cordiua: *Cordenato*:
 Zoppola: *Zoppola*.
 Strassoldum: *Strasso'do*.
 Faniana: *Fagnana*.
 Alta villa: *Vill' Alta*.
 Trigesimum: *Tricesimo*.
- V R-
 B E S
 M A-
 RITI-
 MÆ
 F O-
 R I-
 I V-
 GRADVS: *Grado*, in Insula vrbs ædificata ab Aquileien-
 sibus, vrbe suâ per Attilam euersâ; quâ ex occasione
 factum vt circa DCX. quemadmodum aiunt Volater-
 ranus & Blondus, Patriarchatus diuideretur in Gra-
 densem & Aquileiensem; ille Venetias translatus
 est. Illic seruatur Cathedra S. Marci, eò missa ab
 Heraclio Imp. In ruinis vrbs penè iacet. Nunc Duca-
 tui vrbs illa à Venetis adscribitur.
 Maranum, seu Marianum: *Marano*, ad Stagnum Cor-
 uatum *Coruato*, quod panditur in sinum ingentem pi-
 scibus refertissimum; arcem habet quæ nonnisi fame
 capi potest. Post Ripaltinam cladem prodita est Ma-
 ximiliano, recepta à Petro Strozza qui eam Venetis
 vendidi. Ga-

LII. Capulæ: *Caorle*, ad Ducatum iam spectat, licet eò faciliùs referri posset, quia ad fluuij Romati *Limene* æstuarium iacet.

DITIONES INSERTÆ AGRO FOROIVLIENSI.

AGER
AQUILEIENSIS,
le Territoire d'Aquillee.

AQUILEIA: *Aquileia*, nobis *Aquillee*, Germanicè *Aglax*, de cuius nomine in Veteri diximus. Ab Attila destructa est cum eam triennio obsedisset, & desperasset nisi per Ciconiam animatus esset. Reparavit hanc Narfes. Paruit Longobardis, Carolo Magno, Berengariis, &c. tandem Patriarchis cessit. Iam in vicum redacta est, hincque indigenarum parum fani.

TERRITORIUM
MONTIS
FALCONIS
le Territoire de Montfalcon.

Mons Falconis: *Monte Falcone*, nobile, frequens, & opulentum oppidum, à Theodorico Rege Gothorum conditum, & Verruca dictum: iuxta hoc medicati fontes.

Folliana: *Fogliano*, olim arx condita à Venetis, ad prohibendas excursiones Turcarum, nunc in vicum redacta est.

Belfortia scopulus: *Belforte*, vepribus, & dumis conuestitus.

GORITIENSIS
COMITATUS

GORITIA: *Goritia*, & *Goritz*, ad Fl. *Lisanzo*: oppidum peropulentum & lautum, an antiquitùs Iulium Carnicum, an Norcia, non leuis est quaestio: olim Comiti parebat Austriaco clienti, qui & se Principem dicebat: nunc ad Austriacum cum ditione vrbs deuoluta est, & duobus tantùm annis hac ditione Veneti potiti sunt.

le Comté de Goritz,

Gradiscia: *Gradiscia*, propugnaculum excitatum, vna cum Folliana à Venetis an. 1472. vt his impedirentur deprædationes Ottomanorum; sed cessante metu Folliana concidit; Gradiscia in urbem non illepidam coaluit.

Austriaci iuris.

Renzanum: *Renzano*.

FLV. Romatus olim, nunc Limen, is, *Limene*, sic dictus quia fuit limes Marchiæ & Foroiulij aliàs.

Tiliauemptum maius: *Taiamento*.

Tiliauemptum minus: *Stella*.

Parall. Geogr. Tom. II.

CCccc

- VII Turrus, olim Turro: *Torre*, ex montibus Tarcentinis oritur.
- Ansa: *Ansa*, iam per incile deductus Palmam Nouam.
- Amphora: *Amfora*.
- FO- Natifo: *Natifone*, stadio vno ab Aquileia fluens urbem Forum Iulium alluens, & in Sontium cadens: vnde factum vt à quibusdam Aquileia ei affigatur; & fortè olim ad eam manu perductus.
- RO- Sontius: *Lisonzo*, cuius meminit Paulus Diaconus, à quo describitur non longè ab Aquileiâ: de vtroque in Antiquâ diximus.
- LIEN- TIMAVVS: *Timauo*, de quo in Antiqua pluribus egimus; hodie eius scatebræ sunt plurimæ, immo aliquando pauciores, aliquando plures, iuxta pluuium aut serenum tempus: quatuor ferè millibus passuum tunc etiam occultatus fuit, ait Leander, emersusque variis capitibus statim fluuium nauigabilem conficit, & ad scopulum Belfortiam in mare cadit.
- SIS
- AGRI.

NVM. 3. *Marchia Taruifana*, la Marche Taruifane.

- VR- TARVISIVM: *Tarviso*, de cuius fabulosâ origine, vide si orium est Leandrum; certè nemo veterum hoc appellat, Plinius tantùm montium meminit, quos Taurifanos vocat: fit primùm eius mentio in historia Gothicâ, vbi dicitur facta esse sedes Marchionis Longobardici. De variâ eius fortunâ, & Dominis diximus in Historicis. Patria fuit Benedicti XI. qui matrem inopem agnouit, splendidè vestitam reiecit.
- Musistra: *Musestre*, ad Fl. Silem *Sile*.
- BE S Altinum: *Altino Rouinata* inter Zeram Fl. & Silim, ex eius ruinâ creuit sequens: olim in paludibus.
- Torcellum: *Torcello*, iam in Ducatu collocatur, & nos de eo hîc.
- Æquilia Insula: hodie *Isola destrutta* ab Heraclianis conditum oppidum.
- Heraclia, hodie meo iudicio *Citta Nuova destrutta*, quam condidere Concordienses, Altinates, & Aquileienses

- post cladem urbium suarum, & in gratiam Heraclij Imp. sic dixere, vix c l. annis duravit.
- Opitergium: *Oderzo*, ad Fl. Mutecam *Mottega*, olim mari propinquum, nunc 30. mil. pass. ab eo diremptum est. De variis eius vicibus, vide Leandrum: vrbecula iam minuta est.
- TER- Motta, seu Metta: *Motta*, Castellum non magnum, sed cum cultissimis suburbiis, & populo frequens.
- RI- Portus Bufaletius: *Porto Bufaleto*, ad Lipientiam Fl. Saxile: *Sacile* ad prædictum Fl. vrbs splendida & lauta, & doctissimis viris abundans.
- TO- CENEDA *Ceneda*, fortè Acedum Ptolemæi, Episcopalis, & iam in ditione summi Pontificis.
- R II Cordinianum: *Cordignana*, monti insidens, eximium propugnaculum conditum à Nicolao Rangone.
- Conegianum: *Conegliana*, castrum admodum opulentum & frequens ad Fl. Mutecam.
- TAR- Serauallis: *Seraualle*, inter colles nobilissimum oppidum, armorum nobilis officina, & negotiatione inclytum: percurritur Imesulo Fl. nunc in Tabulis Nouis. *Meschio*.
- VISI- Colaltum: *Colalto*, fortissimorum virorum patrimonium.
- NI, Mellum: *Mel* in monte situm, caput Comitatus.
- Cesana: *Cesana*, ad Planim Fl. caput item Comitatus.
- Castrum nouum: *Castel nuouo*, ad Planim Fl. in valle Dobiadenâ.
- le Terri- Afulum: *Afola di Trenigio*, nobile oppidum & elegans ad Fl. Muffonum.
- toire de Barca: *Barco*.
- Tarviso. Castellum Francum: *Castro Franco*, pernobile oppidum ad Fl. Muffonum.
- Cismonium: *Cismon*.
- Bassianum: *Bassano*, inclytum origine Principum Carra-riensium qui Patavium obtinuerunt: nunc lautum est, & frequens, & celebratur à nobili quondam pictore indigenâ, vulgò *le Bassan*; circumposita regio dicitur *le Bassanese*.

- CADO-**
RINVS { Parœcia Cadorini: *la piene de Cadoré*, non procul à Pla-
AGER { ni fluuiio: vnde huic regiunculæ nomen.
le Cado- { Auruncum: *Auranzo*, oppidum de quo nihil occurrit.
rin. { Pirariolum: *Pirarolo*.
 { Laurentiacum: *Lorentago*, seu *Lorenzago*.
- BEL-**
L V-
NEN-
SIS { **BELLVNVM**: *Belluno*, ad Fl. Calorum *Calore*, qui hîc ca-
 { dit in *Planim Piane*: exigua est, sed cultissima ciuitas
AGER { Episcopalis; Leander hanc immeritò vocat antiquif-
Bellune- { sime.
se, nobis { Pontense Castrum: *Castro di Ponte*.
le Bellu- { Zoltum: *Zoldo*, vbi montes asperrimi, sed ferri in pri-
nois. { mis feraces, & præstantissimæ officinæ.
 { Castrum Agordinum: *Castro Agordino* ad Fl. *Cordeuol*.
 { Agorum: *Agoro*, ad prædictum amnem.
 { Garesium: *Gares*, in montanis.
 { Sylua S. Marci: *Bosco da Remi di Santo Marco*.
- FEL-**
TRI-
NVS { **FELTRIVM**: *Feltri*, ciuitas Episcopalis, patria Victorini
AGER { viri eruditissimi, sita ad Fl. *Alfone*, qui mox cadit in
le Fel- { Planim; circumposita regio montana est, & metalli-
trin. { cis abundat.
 { Vedana: *Vedana*, ad Fl. *Cordeuol*.
 { Arsonium: *Arson*, ad Fl. Cauranum *Corano*.
 { Fosatium: *Fozasò*, ad Fl. Cismonem *Cismone*.
- FLV-**
VII { **ANAXVS** olim, { Padolus: *Padola*.
 { postea Planis, { Boëtus: *Boëto*.
 { *Piane*, multos { Calorus, olim Varanius Plinio, seu
 { fluuios excipit, { Varianus: *Calore*.
 { inter quos { Cordeuolius: *Cordeuol*.
- MAR-**
CHIÆ { **LIQVENTIA**: *Liuenza*, oritur ex { Colina: *Colina*.
 { môtibus Opiterginis, ex mul- { Meduna: *Meduna*, flu-
 { tis fontibus largis, atque ex { uius irrigans agrum
 { eodem penè loco profluenti- { Foroiuhensem.
TAR- { bus, & antequam cadat in { Imesulus: *Meschio*.
 { mare in duo cornua scinditur. { Muttecaverius torrês
VISA- { In eum cadunt { quâ fluuius *Mottegan*:
 { Zerus: *Zero*, seu *Zera* cadens in Torcelli æstuarium.
 { Desis: *Desè*, Zero connectitur paulò antequam cadat in
 { marc.

NÆ. Silis: *Sile*, per varios alueos in mare euoluitur.
 Muffonius: *Muffone*, variis incilibus sectus in mare, non
 tam euoluitur quàm spargitur.

N v m. 4. De Ducatu Veneto, vulgò le Dogado.

PARS est Marchiæ Taruifanæ, & huic accenseri debuit: sed
 quoniam hæc regiuncula celeberrima est, ideò methodi caussa
 hæc pars à toto reuellenda fuit.

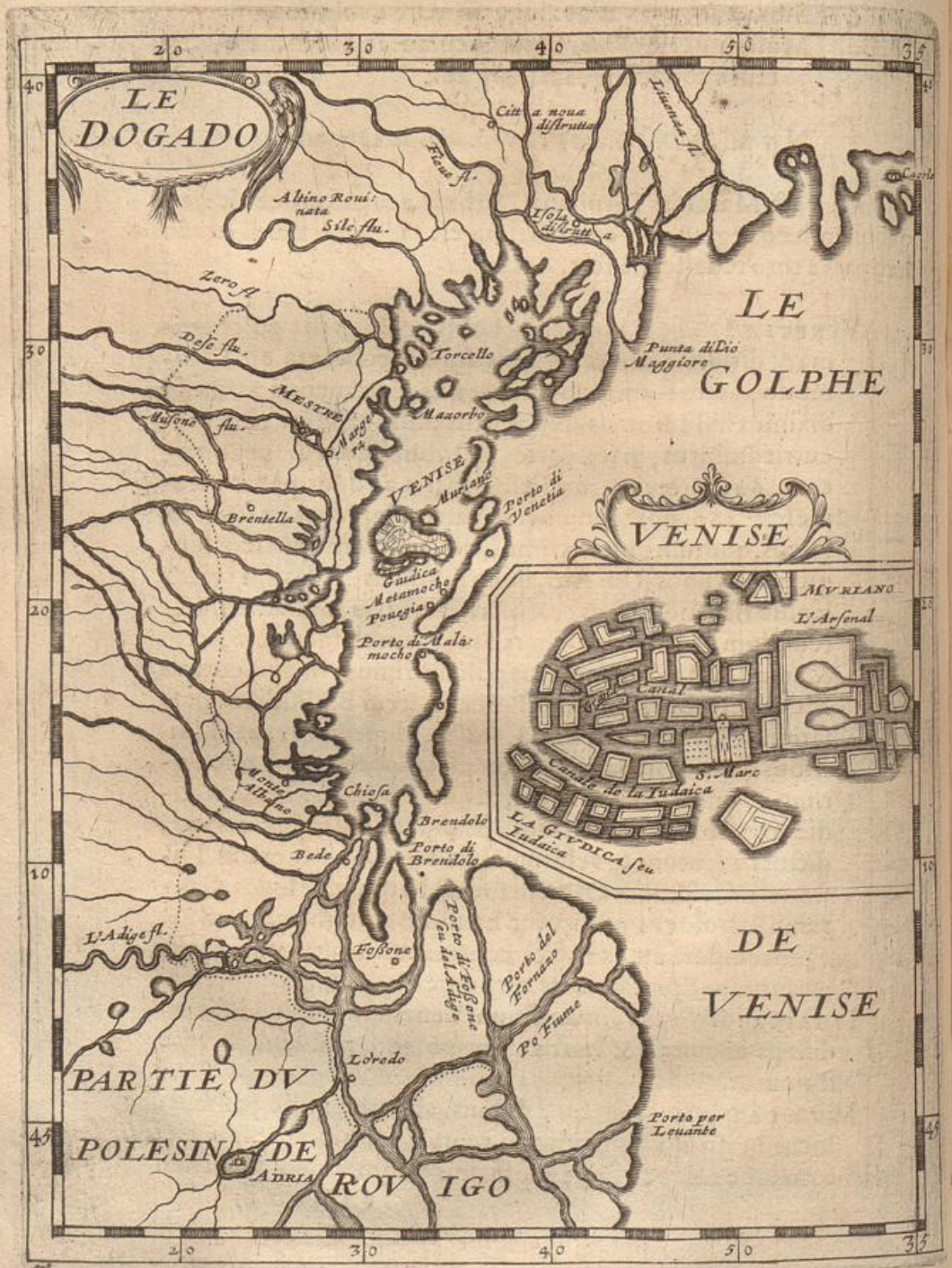
INSVLÆ DVCATVS

VENETIÆ: *Vinegia* indigenis, nobis *Venise*, vrbs pulcherri-
 ma & ditissima ex 60. ampliùs Insulis contexta est. Quo-
 modo autem formata sit, & quibus incrementis aucta sit
 diximus in Historicis. Nunc octo mille passibus eius pro-
 currit ambitus, in sex partes distributa quas *Sexterias* vo-
 cant, 64. parœcias; in eâ æstus maris ad duos pedes intu-
 mescit: 460. pontes numerat partim lapideos, partim li-
 gneos, quorum pulcherrimus, qui maiorem canalem iun-
 git, vulgò pons Riui Alti, antea sublicius, sed an. 1591. ex
 lapide Istriano ductus: canalis ille est triù milliarium. Hic
 templum D. Marci pulcherrimum tum ex marmore, item
 & area D. Marci, thesaurus pulcherrimus vbi duo cornua
 Monocerotum, seu piscis Borealis; item Bibliotheca Bef-
 farionis. Cymbarum hic 8. millia numerantur; nam lin-
 tribus omnem in partem circumferri potes. Armamenta-
 rium 2. milliarium ambitus, in quo cccc. artifices quoti-
 die ex publico stipendium accipiunt: iuxtà locus *Tana*,
 dictus rudentum & velorum officina; de eo suprâ in Hi-
 storicis. Castellum Oliuonense est Patriarchæ sedes. Gau-
 ricus Astrologus pollicetur hanc duraturam annis 1880.
 Quo tempore ait ex Insulâ continentem futuram: Sana-
 zarius eam Epigrammate verè aureo laudauit.

IVDAICA: *la Giudica*, in Austrum Venetiarum splendidis æ-
 dificiis excultra, & hortis: Euripo 400. passuum ab vrbe
 dirimitur.

MVRIANVM: *Muriano*, distans ab vrbe mille passibus;
 locus in primis amœnus vbi templa 14. hic scyphi vitrei
 toto orbe celeberrimi 14. officinis elaborantur, & vitrum

CCccc ij

pingitur. Aëre persalubri utitur ob fornaces vitrarias: tota ad 3. millia passuum in ambitum excurrit.

Maiorbium: *Mazorbo*, Hunicis temporibus habitari cœptum, nunc piscatoribus, & hortulanis relictum est.

Torcellum: *Torcello*, Episcopalis ciuitas, vnde Episcopus Torcellanus; dicta est Torcellum quasi Turricellum, vrbs colonis infrequens ob cœli grauitatem.

Caprularum Insula: *Caorle* in æstuario Limenis fluuij, ad Forum Iulium pertinere videretur, nisi Ducatui suo à Venetiis esset adscripta: vt & Gradus de quo hîc diximus.

Pupilia: *Pouegia*, seu *Poucia* 5. millibus à Venetiis distans: de quâ in Historiâ Venetâ.

Merhaucum, vel Meduacus vicus: *Matamocho* olim Ducis Veneti sedes, vnde portus profundissimus nomen habet. Hanc vrberem vastauit inundatio anno 1101. ideo sedes Episcopalis in sequentem translatus est.

Fossa Clodia: *Chiofa* ex superioris ruina facta celebris: item & victoriâ Genuensium, qui eam occuparunt anno 1380. sed vt victoriâ nescierunt. Hîc salinæ pulcherrimæ, & portus non illepidus: *Porto di Chiofa*.

Brendulum: *Brendolo*, & portus Brendulanus, *Porto di Brendolo*.

VENETI.
REGIO
PALVS-
TRIS
DVCA-
TVS
VENETI.

Bebœa: *Bebe*, in Insulâ feracissimâ situm oppidum.

Fossa: *Fossone*, à qua dictus est portus Athesinus, *di Adice*, seu *di Fossone*.

Loretum: *Loredò*, in regione peramœnâ ad Padum, & in limite Polesini Rhodigini.

CONTI-
NENS
DVCA-
TVS
VENE-
TI.

MESTRIVM Sabellico Mestra: *Mestre*, ad Fl. Mufsonum, castrum lautum & opulentum: pessimè acceptum bello inter Hispanos & Venetos; nunc refloruit ob fossam *Grandoni*.

Marghera: *Marghera*, vnde productum incile Mestrium vsque, quo pacto vtrumque oppidum locupletatum est.

Brentella: *Brentella*.

Mons Albanus: *Monte Albano* in paludibus,

De fluviis huius tractus, quia sunt communes agro Patavino dicemus
Numero 6. Sect. I.

NVM. 5. De Polesino, seu Peninsulâ Rodiginâ, le Polesin
de Rouigo.

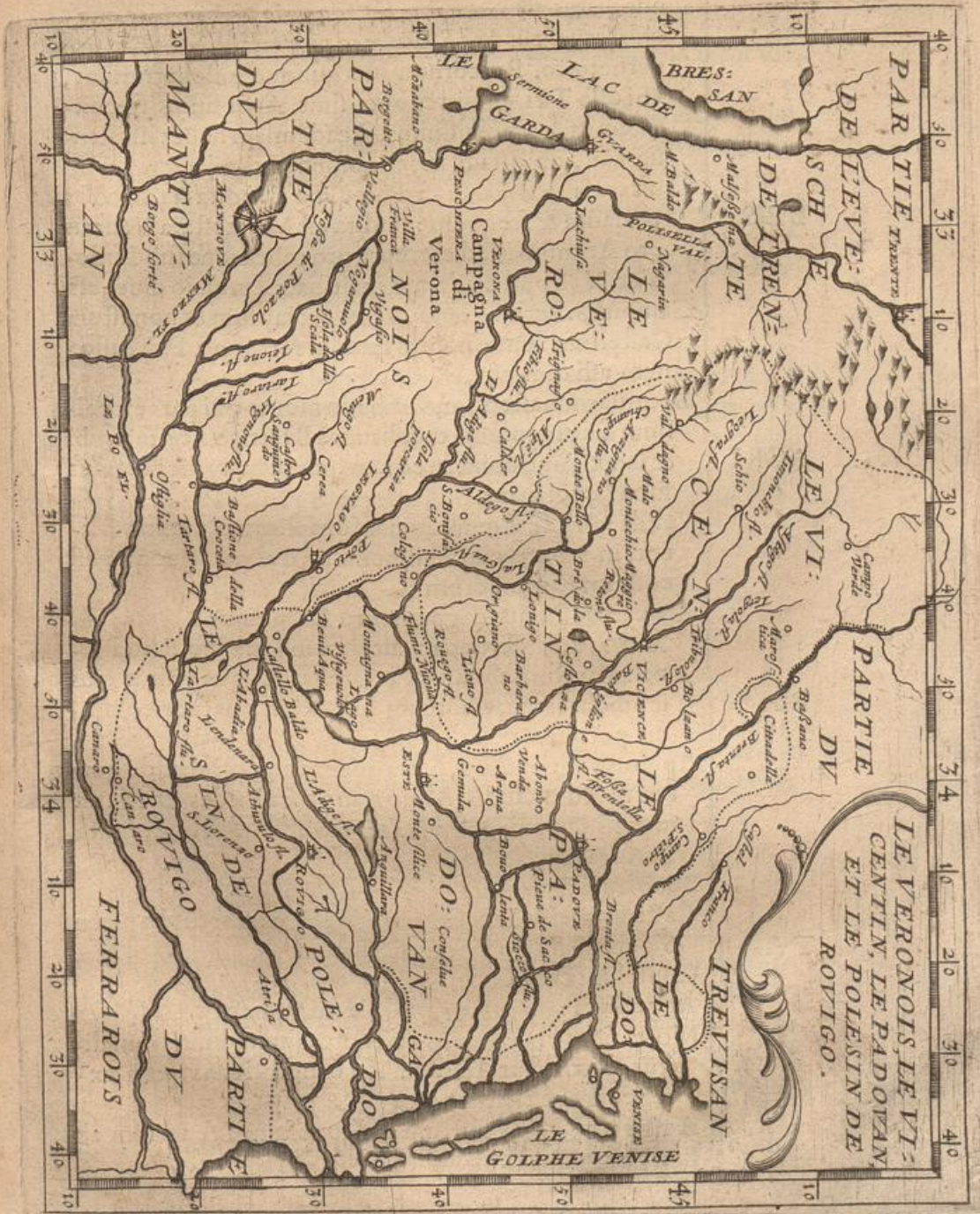
VRBES. { RHODIGIVM: *Rouigo*, vrbs Episcopalis fat lauta ad alueum
Athesis quem *l'Adigeto* nominant: patria fuit Cœlij Rho-
digini.
ATRIA: *Adria*, ad Fl. Tartarum qui eam vndique ambit,
vrbs nomine, quàm re nunc celebrior.
Abbatia: *l'Abadia*, vndique aquis vallata, regitur à Præfecto
quem *Podesta* vocant.
Lendenaria: *Lendenara*, ad Arthesulum Fl. *l'Adigeto*: habet
quoque Præfectum suum.
Cauarzera: *Cauarzere*, versus Ducatum, cum Præfecto suo.
Canarus Burgus: *Canaro*, cognomento Venetus, & ei oppo-
situs Ferrariensis.

FLUVII. { ATHESIS: *l'Adice*, hic in varia brachia spargitur, quorum
vnum dicitur Fl. Arthesulum *l'Adigeto*.
Tartarus: *Tartaro*, multis quoque incilibus sectus, & per in-
cile Castalianum *Castagnano* iunctus Athesi.
PADVS: *le Pô*, cum Tartaro connexus aliquot alueis.

NVM. 6. Ditio Veneta Longobardica, continens Agros, Patavinum,
le Padoüan; *Vicentinum*, le Vicentin; *Veronensem*, le Veronois;
Brixianum, le Bressan; *Bergomensem*, le Bergamasque; *Cremensem*,
le Cremasque.

SECT. I. *Patavinus Ager*, le Padoüan, ou le Territoire
de Padoüe.

VR- { PATAVIVM: *Padua*, seu *Padoüa*, nobis *Padoüe* ou *Pade*,
olim sæpe destructa, sæpe reparata: de diuersis eius
Dominis diximus in Historicis. Vrbs admodum am-
pla triplici muro cincta, & fossis amplissimis. Ædem
habet S. Antonij Olisipponensis, qui tamen Patavi-
nus

ITALIA RECENTIOR,

nus dictus est *S. Antoine de Pade, ou de Padoie*. Hic quoque seruantur ossa *S. Lucæ* in monumēto ex alabastro peruetusto. Prætorium hic quoque pulcherrimum, vbi ossa *Titi Liuij* reposita sunt. Ager huius fecundissimus & amœnissimus. Academiam habet illustrissimam, ob quam *Doctæ* nomen obtinuit.

BES

Ciuitatula: *Cittadella*, à *Parauinis* condita 1100. vrbs perlaura & frequens: tradita est *Malatestæ* à *Venetis* pro *Arimino*, sed ei erepta pro rebellione sub *Ludouico XII.* post cladem *Ripaltinam*: lanificio diues est.

Campus *S. Petri*: *Campo San Pietro*, lautum & honestum Castellum: vnde nobilis familia extitit. ad *Fl. Mussonem* affixum est.

AGRI

Gemula monasterium, *Gemula*, in monte qui pars est collium *Euganeorum*; conditum à *Beatrice Atestinâ*, vbi & sanctissimè obiit. In eo iam quoque virgines nobiles Deo famulantur.

Venda: *Venda* Cœnobium Monachorum montis *Oliueti* in monte eiusdem nominis, qui pars quoque est collium *Euganeorum*.

P A-

Arquatus Pagus cognomento *Montanus*: *Arqua del Monte*, ad differentiam alterius in *Polesino Rhodigino*: Hic diu habitauit *Petrarcha*, hicque visitur eius sepulchrum marmoreum subnixum quatuor columnis porphyreticis.

Aponus vicus: *Abono*, iuxta quem aquæ calidæ, de quibus in *Admirandis*. Ab eo non procul ædes *D. Mariz* montis *Ortoni*: *S. Maria delli monti Ortoni*, vbi *Eremitæ S. Augustini*.

Bouolenta: *Bouolenta*.

T A-

Castrum plebis *Sacci*: *Piene di Sacco*, corruptè pro plebe *Siochi*, à fluuio *Siocho* sic dictum.

Conselua: *Conselue*.

Anguillara: *Anguillara*, vnde lacui nomen.

MONS SILICIS: *Monte Silice*, antea mons diuitiarum dictus, patria fuit *Actiolini Romanini*. Hic viperæ excellentes ad theriacam.

ATESTE: *Esté*, castrum perhonestum subuersum ab

Astiolino: hinc orta est familia Ducum Ferrariefium, nunc & Mutinensium: ad Fl. Bachilionem sita est.

VINI.

Montaniana: *Montagnana*, nobilissimum castrum, & cum ciuitatibus conferendum: eius maximè canabis celebratur quâ vtuntur Veneti ad rem nauticam.

Colonia: *Cologna*, oppidum nobile, frequens, & opulentum Leandro.

Castellum Baldum: *Castel-Baldo*, ad Fl. Athesim, à Patuinis conditum anno Christi 1292.

FLV.
VII
AGRI
PA-
TA-
VINI,
&
DV-
CA-
TVS.

BRENTA olim Medoacus Maior, nunc *Brenta*; & BACHILIO, aliter Bambilo, *Bachiglione* olim Meduacus Minor, variis anfractibus inter se impliciti hunc agrû eluunt. Et Brenta quidem cadit in mare ad Venetias, & iterum infra ad Medoacum portum, *Metamocho*; Bachilio autem per Brentellam fossam Brentæ iunctus, postquam diu errauit cadit inter *Chiosa*, & *Brendolo*.

Recipiunt etiam fluuios alios minores

Tergolam: *Tergola*.
Siocchum: *Sioccho*.
& alios.

LA-
CVS
AGRI
PATA-
VINI.

Anguillara: *Anguillara*, amplissimus & aliquot infulis distinctus, in Athesim effluit.

Visigiolus: *Lago di Vighizenuolo*, quem Leander sumit pro Fl. *Togifono* veterum, certè Barbarus contendit pro *Togifono*, legendum esse *Visigiolum*.

SECT. II. *Ager Vicentinus*, le Vicentin.

VR-

BES

VICENTIA, malè indoctis Vincentia: *Vicenza*, nobis *Vicenze*. Paliarinus ait dictam esse à victoriâ indigenarum, vel à centum vicis, ex quibus vrbs coaluit, nugæ. De variis eius dominis nos suprâ. Eluitur duobus fluuiis nauigabilibus Bachilione, & Retone. In eâ vrbe seruatur Spina Coronæ Christi Domini huic vrbi à S. Ludouico Francorum Rege concessa.

Marostica: *Marostica*, oppidum inter montes perhone-

DDddd ij

- stum & locuples Leandro, nunc munitissimum, & quasi huius agri munimentum.
- AGRI Bolzanum: *Bolzano*, Vicentinum cognominatum ad discrimen Tridentini.
- Brendulum: *Brendola*, oppidum nobile, diues, & populosum; patria Omniboni Grammatici.
- Barbaranum: *Barbarano*.
- VI- Lonigium: *Lonigo*.
- Orgianum: *Orgiano*.
- CEN- Mons bellus: *Montebello*, frequens, opulentum, & lautum castrum, patria Guidonis Episcopi Ferrariensis.
- TINI- Custodia: *Costozza*, castellum sic dictum quoniam homines noxij hinc custodiri solebant in latumiis. Sita est sexto à Vicentiâ lapide, mille pass. à Bachilione Patavium versus. Tempore Leandri iam Latomiæ illæ ad 4. mil. pass. longit. excurrebant 3. mil. pass. latitudinis, & pilæ supra mille fornicem sustinebant.
- FLV- Bambilo, seu Bachilio: *Bachiglione*, de quo in agro Patavino egimus.
- VII- Retonus: *Rétone*, olim Eretenus anguillis optimis nunc scætet, ut olim abundasse dixit Ælianus.
- CEN- Tergola: *Tergola*.
- TINI- Tribulus: *Tribuolo*, &c.
- AGRI

SECT. 3. *Veronensis Ager*, le Veronois, *Italis*, il Veronese.

- VERONA: *Verona*, nobis *Verone*, ad Athesim fluvium quem pontibus quatuor necit, vrbs munitissima atque pulcherrima. Visitur hinc adhuc amphitheatrum integrum, ubi & spectacula more veterum celebrantur, *Arenas* vocant. Hinc tumuli Scaligerorum qui hinc rerum potiti sunt. Arcem habet permunitam, & duo Castella vulgè *S. Petro*, & *S. Felice*.
- VRBES Clusa: *la Chiusa*, locus munitissimus, ad prohibendos Tridentinorum impetus, hinc enim angustia à paucis seruari queunt.
- Malafesena: *Malfesena*, ad lacum Benacum.
- Garda: *Garda*, vnde lacus Benacus, nunc accepit nomen, *di Garda*.

AGRI VERONENSIS.

Piscaria: *Peschiera*, sita ad Mincium *Menzo*, dum erumpit ex lacu Benaco *de la Guarda*, vrbecula munitissima & instructissima. Locus ille munitus est à Scaligeris cum Veronæ præessent.

Mombazanum: *Monbazano*, ad Mincium.

Vallecium: *Vallegio*, vbi Mincius ponte iungitur.

Sirmiese Castrum: *Sermione Castro*, in Peninsulâ in lacum Benacum excurrente.

Villa Franca: *Villa Franca*.

Nogariolum Castrum: *Nogaruuolo*, ad Fl. Tionem: *Teione*.

Vigasiurn Castrum: *Vigasio*, ferè ad initia Tartari Fl.

Insula Scaligeri: *Isola della Scalla*, quondam à Comitibus sic dicta, vicus sed frequentia populi, & ædificiis plerisque vrbibus non decedens, quia erat Scaligerorum secessus. Ad hunc captus Franciscus Gonzaga an. 1509.

Sanguinetum: *Castro Sanguinedo*.

Cerera: *Cerea*, vicus honestissimus ad Fl. Menagum *Menago*.

LINIACVM: *Legnago*, vrbis cum arce ad Fl. Athesim, oppidum pernobile, frequens, lautum, & admodum munitum. Cui opponitur in aliâ ripâ Athesis.

PORTVS: *Porto*, item oppidum lautum, diues & firmum. Et Athesis hîc ponte iunctus vnam vrbem ex duabus videtur conflare.

Porcilia: *Isola Porcareza*, vicus sat lautus & celebris.

Castrum S. Bonifacij: *San Bonifacio*, excisum an. 1143. sed postea luculentius reparatum; inde originem trahunt nobiles Comites S. Bonifacij Veronenses.

Calderum: *Caldero*, vbi balnea fecunditatem mulieribus reddunt; de quibus in Admirandis.

MONS { BALDVS: *Monte Baldo*, etiam in agrum Tridentinum excurrente, cuius ambitus 30. Mil. Pas. dicitur esse: ex eo æris plurimum effoditur; totus autem confitus est herbis medicis, quæ totâ Italiâ magni sunt.

VALLIS { POLISELLA, aliter Policella: *Val Polifella*, fertilissima, & de cuius loco Nagarino, vulgò *Nagarin*, dicemus in Admirandis.

CAMPI

VERONENSES: *Campagna di Verona*, inter Veronam & Hostiliam *Ostiglia*, ad xx. millia passuum extensa. Hic Blondus malè credidit victos Cimbro à Mario & Carulo; sed hinc superatus Odoacer Rex Herulorum à Theodorico Gotho.

LA-
CVS

BENACVS: *Lago de la Garda*, lacus amplissimus, & qui instar maris tempestatibus concitatur, maximè cum venti se inter montium angustias insinuant. Multi fontes in eum cadunt ex montibus, quibus præcingitur. Pisces in eo tanti saporis & tam exquisiti vt meritò maximis anteponantur.

FLV-
VII
AGRI
VERO-
NEN-
SIS.

ATHESIS: *l'Adice*, fluvius maximus in quem confluunt hinc

Aldegus: *Aldego*.
Alpinus: *Alpen Vecchio*.
Fibius: *Fibio*.
& alij minoris nominis.

MINCIVS: *Menzo*, ex Benaco lacu erumpens.

Tartarus: *Tartaro*, in quem hinc cadunt

Tion: *Teione*.
Trinius: *Tregnone*.
Menacus: *Menago*.

SECT. IV. *Brixianus Ager*, le Bressan, aliter le Comté de Bresse, *Italis Bressano*.

BRIXIA: *Brescia*, & *Bressa*, nobis *Bresse*, de cuius dominis aliqua in Historicis: modico fluvio, vulgò *Garcia* eluitur, sed non procul habet *Mela*, & *Navilio*: in loco perforata est, fossis aggeribusque præcineta; Castrum item habet in monte naturâ, artèque permunitum.

Castanietulum: *Castagnadolo*.

Burgus Saiolus: *Borsadolo*.

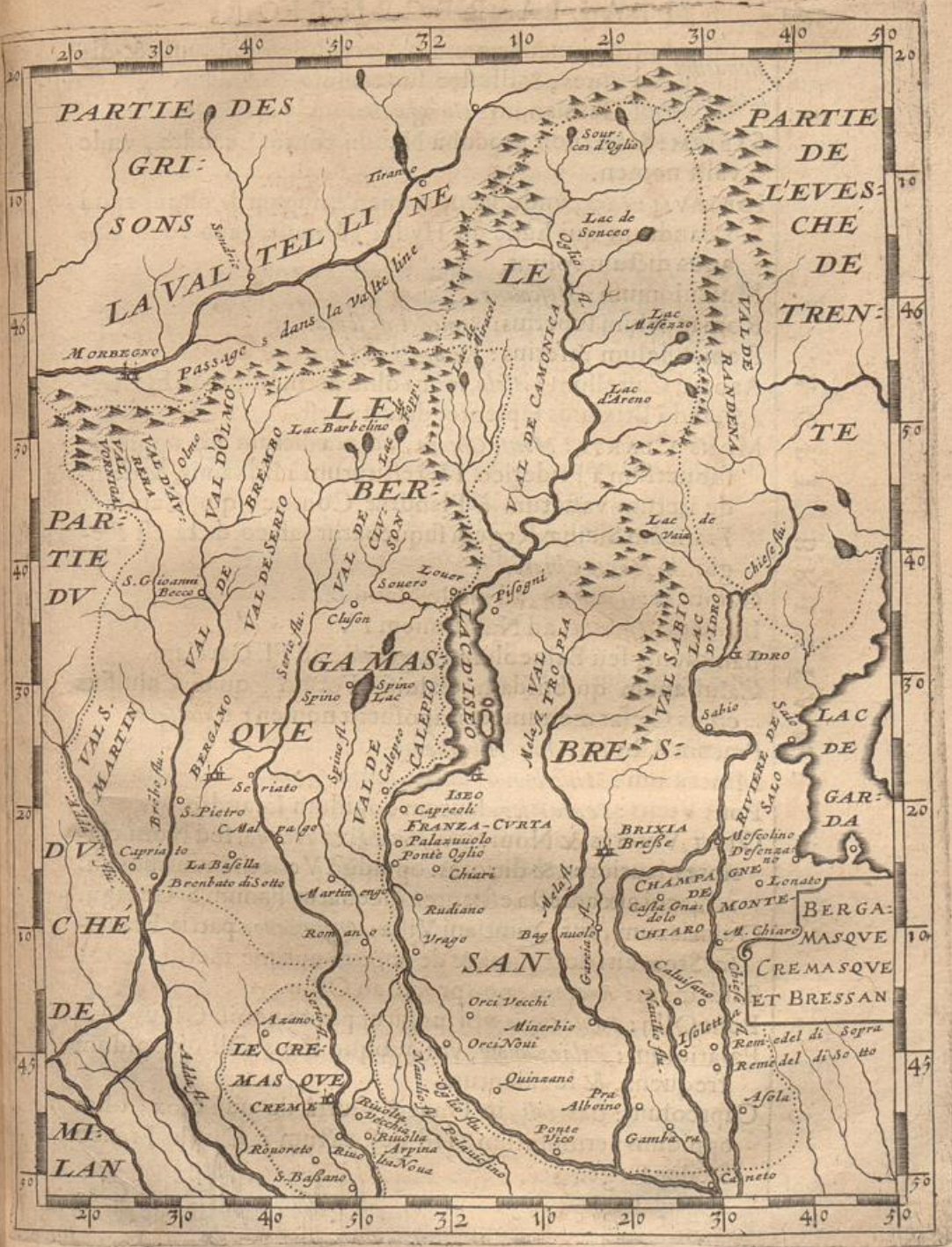
LONATVM: *Lonato*, oppidum diues, olim Principum Mantuanorum, à Francisco Sfortia, per conditiones pacis Venetis traditum, Marchione Ludouico Gonzaga nequiquam reclamante.

Vrbes
ad

Ripaltella: *Riuoltella*.

Desentianum: *Desenzano*.

SALODIVM, aliter Salona Longa: *Salo*, vnde re-

*Benacum
lacum*

giunculae nomen, pernobile oppidum, & di-
ues, & illustre suo templo.

Garnianum: *Guargnano*.

SABIVM: *Sabio*, non procul à Nautilij fonte Leandro, vnde
valli nomen.

IDRINVM: *Idro*, vnde lacui nomen: nugantur aliqui apud
Leandrum qui hunc ab Hydrâ Herculis, aut voce *Idro*
aqua dictum volunt.

Musculonium: *Moscolino*.

Romandelum superius: *Remedel di sopra*.

Romandelum inferius: *Remedel di sotto*.

A
G
R
I
B
R
I
X
I
A
N
I

ASOLA Castellum: *Asola*, locus olim permunitus ad Fl. *Chic-
se*, sed à Brixianis sapienter deiectus est.

MONS CLARVS: *Monte Chiaro*, ad prædictum Fl. oppidum
subuersum à Friderico II. restitutum à Brixianis, & dein-
de iterum vastatum à Flandriæ Comite, qui Carolum
Francum Siciliae Regem sequebatur: ab eo dicta est Re-
gio *di Monte Chiaro*.

Gambara: *Gambara*, ad incile Nauilionis.

Insuletta: *Ifoletta*, ad Nauilionem Fl.

Baniolum, seu Balneolum: *Baguolo*, ad Fl. *Garciam*.

Caluisanum quibusdam Caluisij Forum, quasi Caluisius
cuius Cæsar meminit ei imposuerit nomen: *Caluisano*.

Pratum Alboini: *Pra-Alboino*.

Mineruium: *Minerbio*.

Pons Vicus: *Ponte Vico*, lautum oppidum Leandro.

ORCI Veteres & Noui: *Orci Vecchi & Nuouo*, sed Noui cla-
riores, lautiores, & ditiores: oppidum à Venetis munitum an.
1134. cui arx adiecta est: antea dicebatur Fanum S. Georgij.

Quintianum, aut Quintiani Villa: *Quinzano*, patria Franci-
sci Stoæ viri doctissimi, & de poëticâ optimè meriti.

Rudianum: *Rudiano*, non procul ab Ollio.

Pons Ollij: *Ponte Oglio*, vbi iungitur ponte nobili Ollius Fl.

Palatiolum: *Palazzuolo*, vbi quoque Pons Ollij, oppidum
frequens, & luculentum.

Capreolum: *Capreoli*, in Franciâ Curtâ de quâ mox; olim
oppidum permunitum, sed destructum à Carolo Franco
Siciliae Rege.

Cl-

Clarium: *Chiari*, nobile oppidum ab aquarum claritate sic dictum, multis riuulis eluitur in Ollium cadentibus. Hic ædes sacra planè magnifica, & nobilis sacerdotum chorus.

CASTRVM ISEVM: *Iseo*, vbi ædes collegialis inelyta: lacui Sebino nomen dedit.

Castellum Pisonium: *risogni*, ad prædictum lacum, vbi Ollium Fl. haustit.

L A-
CVS { BENACVS: *Lago di Garda*, de quo in Veronensi agro.
IDRINVS, olim Edrinus: *Lago d'Idro*, Fl. Clusium recipiens, & reuomens, ab vrbe *Idro*, olim Edro dicitur.
SEBINVS, seu Seuinus: *Lago d'Iseo*, Ollium Fl. sorbet, emittitque, & Bergomenscm agrum attingit vt Brixianum.

FLV-
VII. { OLLIUS: *Oglio* per Camonicam vallem decurrens, & haustus redditur à Sebino lacu, cadit postea in Padū: eius aquæ limpidissimæ, & eius anguillæ magni sunt in Italiâ. In eum defluunt
Nauius: *Nauiio*.
Mella: *Mela*, aliter Latine Mellone dictus.
Clusius, *Chiese*, quem lacus Idrinus accipit, & reddit auctiorem.
Alij Riuuli sunt parui, aut nullius nominis.

VALLES
PRÆCIPVÆ
AGRI
BRIXIANI. { CAMONICA: *Val Camonica*, à Leandro Camunia, videlicet à Camulis populis: fluuio Ollio irrigatur, valde ferax atque lauta, & monte Aurigâ *Zapellu Auriga*, à Valle Tellinâ separatur.
TROPICA Bottero Trombia: *Val Tropia*, inter editissimos montes iacet, & Mellâ fluuio eluitur.
SABIANA: *Val di Sabio*, Clusio fluuio irrigatur, & Idrium lacum includit.

R E-
GIVN-
CV-
LÆ { RIPARIA SALONIA: *la Riniere de Salo*, Italis *Riperia di Salo*, distribuitur in 36. districtus, qui Consilium legunt, sicque quietè & tranquillè viuunt, Præfecto Veneto providente, ne quid sua Resp. detrimenti patiatur.

AGRI { PLANITIES MONTIS CLARI: *Campagna di Monti Chiari* fertilissima, & peramœna.

FRANCIA CVRTA: *Fransa Curta*, sic dicta, vt quidam
Parall. Geogr. Tom. II. E E c c e

B R I-
X I A-
N I.

putant à Francis qui hîc confederunt post victum à Carolo Magno Desiderium. Capreolus apud Leandrum hoc nomen ait huic regiunculæ impositum, quòd cùm vouisset Carolus Magnus se celebraturum festum S. Dionysij in Franciâ, & eiusmodi tempora incidissent quibus relinquere non posset Italiam, constituit ædem S. Dionysio circa Rodengum, vulgò *Riuadega*, & hunc tractum Franciam Curtam hoc est paruam, vel breuem appellauit.

SECT. 5. *Ager Bergomensis*, le Bergamasque, aut Bergamasc.

V R-

B E S

AGRI

B E R -

G O-

M E N-

BERGOMVM : *Bergamo*, hoc est mons Regalis veteri Gallorum linguâ, ait Ioan. Chrysoftomus Bergomas lib. de Orobiis: vrbs est in latere montis posita, cuius radices amplissima suburbia occupant, nouem propugnaculis regiis munita est, & castro in monte qui Capella dicitur, quia hîc olim ædicula: castrum aliàs dirutum iterum excitatum est ad præsidium vrbs.

Seriatum : *Seriato*, ad Fl. Serium vnde nomen habet.

Martinengum : *Martinengo*, oppidum diues, & frequens.

Romanum : *Romano*, frequens quoque oppidum, & mercibus suis celebratum.

Malpaga, *Castro Malpaga*, cultissimum castrum à D D. Martinengis reparatum.

Ædes D. Mariæ Basselanæ : *Bassella*, non procul à Serij Fl. ripâ, vbi B. Virgo monuit rusticam puellam, vt hîc Crux ad Quercum effoderetur quâ repertâ exclamauit *Bassella* voce patriâ, vnde loco nomen inditum.

CALEPIVM : *Calepio*, à quo dicta vallis Calepia ad Ollium ex Sebino lacu exeuntem, patria Ambrosij Calepini Eremitæ S. Augustini, de re Latinâ optimè meriti, ob voces Latinas in syllabum digestas.

Spinum : *Spino*, vnde lacus cognominis.

CLVSONIVM : *Cluson*, locus iis cognitus qui in vallem Tellinam proficiscuntur; quindecim enim in hoc tractu angustix, seu aditus, quibus hinc transire ad Gri-

sones queas, omnes in Tabulâ recente notati, & appellati.

Lucrium: *Louer*, ferè ad caput Sebini lacus, in valle Chiusfontiâ, oppidum lanificio diues.

S I S. Ulmum: *Olmo*, vnde valli nomen.

Fanum S. Ioannis Beccensis: *S. Gioanni Becco*, ad Fl. Brembum.

Bramates: *Brembato di Sotto*, ad Fl. Brembum.

Caueriatum: *Capriato*, non procul ab ostio Fl. Brembi in Adduam.

FL VII. { OLLIUS: *Ogllo*, { Recipit fluuiolum Spinum: *Spino*, ex lacu
de quo suprâ } cognomine prodeuntem.
ADDVA: *Adda*, { Brembus: *Brembo*, magnam huius agri par-
in quem cad- } tem alluens, multosque fluuiolos for-
dunt duo ce- } bens.
lebres Fl. } Serius: *Serio*, de quo Sect. sequenti.

PRÆCI- { SERIANA: *Val Seriana*, à Serio Fl. fatis fertilis; vbi
PVÆ } olim Becuni.

VALLES } BREMBANA à fluuio Brembo, amplissima, & feracif-
sima, & ferè per totum hunc tractum decurrens.

A G R I } MARTINIANA: *Val S. Martino*, ad Addam dum exit
è lacu Comensi, in primis amœna.

BERGO- } CALEPIA: *Val di Calepio*, ad exitum Ollij ex Sebino
lacu.

MENSIS. } CHIUSONTIA: *Val di Chiusontio*, ad eiusdem lacus
Sebini caput.

SECT. VI. *Ager Cremensis, le Cremasque, ou Cremasc.*

VR- { CREMA: *Crema*, nobis *Crema*; olim Forum Diugun-
tiorum Ptolemæi, nomen aliqui mutatum putant,
quod cremata fuerit iussu Archiepiscopi Mediola-
nensis ob incolas Antropomorphitas: prima eius
BES } mentio fit sub Friderico Ænobarbo à quo æquata
est solo, sed à Cremonensibus reparata est; alij ab eo-
dem Friderico restitutam malunt. Olim tantum Ca-
strum erat, vnde prouerbium Crema in Lōgobardiâ.

E E e e ij

- AGRI } Sita est in amenissima planitie, muris firmissimis, & semper egregiè instructa armis, & cibariis, quia hostibus obiicitur potentissimis.
- CRE- } Roboretum vicus: *Rouovete*.
- MEN- } Fanum S. Bassani: *S. Bassano*.
- SIS. } Ripalta: { *Rivolta Vecchia*.
 } *Rivolta*, { *Rivolta Nuova*.
 } triplex { *Rivolta Arpina*.
- Reliqua loca quæ vulgè huic regioni assignantur à Geographis, extra huius tractus limites iam inveniuntur.
- FLV- } SERIVS: *Serio*, aquis limpidissimis hunc totum tractum irrigat, & Cremam stringit.
- VIVS. } Multos quoque recipit fluuiolos nullius penè nominis, sed magnæ huic regiunculæ utilitatis.

§. 3. Ditiõ Reipublicæ Venetæ extra Italiam.

- IN } Iadera: *Zara*, caput Comitatus.
- ORA } Ænona: *Nona*.
- DAL- } Nouigradia: *Nonigrade*.
- MA- } Sicum: *Sebenico*.
- TIÆ. } Fanum S. Nicolai: *S. Nicolao*.
- INSV- } Spalarum: *Spalatro*, ou *Spalatto*.
- LÆ } Cattara: *Cattaro*.
- ORAM } Butua: *Budua*.
- DAL- } Tragurium: *Trau*.
- MA- } Piguntium: *Almissa*.
- TIÆ } Vitalis Falerius Dux Venetus huc tractum obtinuit Venetis ab Alexio Imperatore, cui suppetias tulit anno Christi 1096.
- PRÆ- } Abfyrtydes: *Cherso*, & *Osero*.
- TE- } Vegia: *Vegia*, seu *Veglia*.
- XEN- } Arba: *Arbe*.
- TES. } Giffa: *Pago*.
- } Bratia: *l'Abrazza*.
- } Pharos, seu Pharia: *Lezina*.
- } Issa: *Issa*, seu *Lissa*.
- } Corcyra Melæna: *Curzola*.
- } Cheroma Scopulus: *Chiroma*, è regione Ragusæ, quem nullo pretio Ragusini emere potuerunt ad arcem extruendam in tutelam vrbis suæ.